

DZIAŁ III

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2011, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 XI 2010 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. (Dz. U. Nr 82, poz. 537).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

- a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III

ADMINISTRATIVE DIVISION AND TERRITORIAL SELF-GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-tier administrative division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. The term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristics of councillors in local self-government entities is based on reporting results for 2011, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21 XI 2010 elections.

The grouping of councillors of organs of local self-government entities by occupational groups is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 27 IV 2010 (Journal of Laws No. 82, item 537).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local self-government administration and self-government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

1) **State administration** comprises:

- a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspect-orates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

- b) terenowe organy administracji rządowej ze-
spolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki po-
mocniczej działalności usługowej (np. inspek-
toraty: inspekcji handlowej, nadzoru budow-
lanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony
środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa
oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria
oświaty);
- c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję
Rezerw Materiałowych, Polską Agencję
Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009
r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji
Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze ad-
ministracji państwowej wraz z oddziałami
regionalnymi.
- 2) Do **administracji samorządu terytorialnego**
zalicza się:
- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
- urzędy gmin i jednostki pomocniczej dzia-
łalności usługowej (np. jednostki usług
komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jed-
nostki pomocniczej działalności usługowej
(np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-karto-
graficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki
pomocniczej działalności usługowej (np.
urzędy pracy, zarządy dróg);
- c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie
i wojewódzkie samorządowe jednostki or-
ganizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy me-
lioracji i urzędzeń wodnych oraz od 2009 r.
zarządy dróg).
- 3) **Samorządowe kolegia odwoławcze** są
organami właściwymi do rozpatrywania m.in.
odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia
jednostek samorządu terytorialnego.
5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w ad-
ministracji państwowej nie uwzględniają wynag-
rodzeń osób zatrudnionych w placówkach za-
granicznych.
- b) *territorial organs of combined government
administration: voivodship offices, auxiliary
service entities (e.g., inspectorates of:
trade, construction supervision, veterinary,
pharmaceutical, environmental protection,
plant protection and seed production as
well as monument preservation offices and
school superintendent's offices);*
- c) *some state agencies (e.g., Material Re-
serves Agency, Polish Agency for Enter-
prise Development and since 2009 Agency
for Restructuring and Modernisation of Ag-
riculture) and auxiliary entities of state ad-
ministration with regional units.*
- 2) **Local self-government administration com-
prises:**
- a) *gminas and cities with powiat status:*
- *gmina offices and auxiliary service enti-
ties (e.g., municipal service entities and
since 2009 public road boards),*
 - *offices of cities with powiat status and
auxiliary service entities (e.g., geodetic
and cartographic documentation centres
and since 2009 public road boards);*
- b) *powiats, i.e., powiat starost offices and aux-
iliary service entities (e.g., labour offices,
public road boards);*
- c) *voivodships, i.e., marshals' offices and voi-
vodship self-government organizational en-
tities (e.g., labour offices, drainage and wa-
ter facility boards and since 2009 public
road boards).*
- 3) **Self-government appeal councils** are bodies
competent for examining, inter alia, appeals
against concluding decisions, complaints against
procedural decisions of entities of territorial self-
government.
5. *Data concerning average wages and salaries
in the state administration do not include wages
and salaries of persons employed in entities
abroad.*

TABL. 1 (29).

JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2011	SPECIFICATION
Powiaty.....	19	19	19	19	<i>Powiats</i>
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	<i>Cities with powiat status</i>
Gminy	182	182	182	182	<i>Gminas</i>
miejskie.....	16	15	14	14	<i>urban</i>
miejsko-wiejskie.....	39	40	46	47	<i>urban-rural</i>
wiejskie.....	127	127	122	121	<i>rural</i>
Miasta.....	55	55	60	61	<i>Towns</i>

TABL. 2 (30).

GMINY W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

GMINAS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni <i>Area</i>								
		poniżej <i>below</i> 5,0 km ²	5,0— —19,9	20,0— —49,9	50,0— —99,9	100,0— —149,9	150,0— —199,9	200,0— —249,9	250,0— —299,9	300,0 km ² i więcej <i>and more</i>
OGÓŁEM..... TOTAL	182^a	-	2	37	89	43	6	3	1	1
Poniżej 2500..... <i>Below</i>	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
2500— 4999.....	14	-	-	10	3	-	1	-	-	-
5000— 7499.....	34	-	1	11	18	3	-	-	1	-
7500— 9999.....	42	-	-	8	27	7	-	-	-	-
10000— 14999.....	39	-	-	3	25	11	-	-	-	-
15000— 19999.....	19	-	1	1	5	10	1	1	-	-
20000— 39999.....	23	-	-	3	7	9	2	2	-	-
40000— 99999.....	8	-	-	1	2	3	2	-	-	-
100000—199999.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
200000 i więcej..... <i>and more</i>	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.

a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (31).

POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2011

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI <i>GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPU- LATION</i>	Ogółem <i>Total</i>	O powierzchni <i>Area</i>							
		poniżej 50,0 km ²	50,0— —99,9	100,0— —299,9	300,0— —499,9	500,0— —999,9	1000,0— —1499,9	1500,0— —1999,9	2000,0 km ² i więcej <i>and more</i>
OGÓŁEM TOTAL	22	-	2	-	6	10	3	1	-
Poniżej 50000..... <i>Below</i>	1	-	-	-	1	-	-	-	-
50000— 74999.....	3	-	-	-	1	2	-	-	-
75000— 99999.....	3	-	1	-	-	2	-	-	-
100000— 149999.....	8	-	1	-	2	5	-	-	-
150000— 199999.....	4	-	-	-	1	1	2	-	-
200000 i więcej..... <i>and more</i>	3	-	-	-	1	-	1	1	-

TABL. 4 (32).

**RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W 2011 R.**

Stan w dniu 31 XII

**COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ENTITIES
IN 2011**

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni <i>Councillors of</i>				SPECIFICATION
	rad gmin ^a <i>gmina councils^a</i>	rad miast w miastach na prawach powiatu <i>city coun- cils in cities with powiat status</i>	rad powiatów <i>powiat councils</i>	sejmiku województ- kiego <i>voivodship regional council</i>	
OGÓŁEM TOTAL	2860	91	447	39	TOTAL
W tym kobiety.....	665	20	72	8	<i>Of which women</i>
	WEDŁUG WIEKU BY AGE				
29 lat i mniej.....	104	6	6	2	<i>29 and less</i>
30—39.....	352	16	52	2	<i>30—39</i>
40—59.....	1860	49	313	27	<i>40—59</i>
60 lat i więcej.....	544	20	76	8	<i>60 and more</i>

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a *Excluding councillors of city councils in cities with powiat status.*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA
BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe	915	72	340	36	Tertiary
Policealne	82	3	4	-	Post-secondary
Średnie	1077	12	88	3	Secondary
Zasadnicze zawodowe	705	4	15	-	Basic vocational
Gimnazjalne	1	-	-	-	Lower secondary
Podstawowe i pozostałe	80	-	-	-	Primary and others

WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b
BY OCCUPATIONAL GROUPS^b

Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kie- rownicy	184	18	158	29	Public government repre- sentatives, senior officials and managers
Specjaliści	610	55	161	8	Professionals
Technicy i inny średni personel	421	8	27	-	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	216	1	37	-	Clerks
Pracownicy usług i sprzedawcy	272	2	30	-	Service workers and shop and market sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	481	-	17	2	Skilled agricultural and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rze- mieślnicy	307	1	3	-	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	162	1	6	-	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych	95	-	1	-	Elementary occupations
Siły zbrojne	10	1	-	-	Armed forces
Pozostali niesklasyfikowani ^c	102	4	7	-	Others unclassified ^d

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę. c Bezrobotni, niepracujący i uczący się.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b Retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement. d Unemployed, not working and studying.

ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
PAID EMPLOYMENT AND WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC
ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2010	2011	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE <i>AVERAGE PAID EMPLOYMENT</i>					
OGÓŁEM	25441	26175	29539	29412	TOTAL
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	10316	10649	10400	10501	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	15062	15463	19058	18829	<i>Local self-government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu ..	11122	11116	12814	12308	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	3335	3515	4308	4589	<i>powiats</i>
województwo	605	832	1936	1932	<i>voivodship</i>
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a w zł <i>AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a in zł</i>					
OGÓŁEM	2728,21	2844,94	3837,89	3973,87	TOTAL
w tym:					<i>of which:</i>
Administracja państwowa	2968,96	3087,46	4118,08	4220,49	<i>State administration</i>
Administracja samorządu terytorialnego	2554,00	2668,86	3674,52	3825,55	<i>Local self-government administration</i>
gminy i miasta na prawach powiatu ..	2677,39	2823,39	3752,55	3934,32	<i>gminas and cities with powiat status</i>
powiaty	2093,22	2155,98	3267,39	3337,33	<i>powiats</i>
województwo	2825,66	2771,28	4063,97	4290,21	<i>voivodship</i>

a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia społeczne” ust. 3 na str. 168.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 168.